

[http://4.bp.blogspot.com/-3OdkuK_dENA/TkVsaM1kmol/AAAAAAAAAErE/pTDp_G--i50/s1600/self_defloration.jpg]

NILBAR GÜREŞ SÖYLEŞİSİ:

“Hayatla mücadele etme biçiminiz, bir spor dalı olsaydı, ne olurdu?”

Adnan Yıldız

Nilbar Güreş’in pratiğinin oksijeni bol; içinde yeşerecek tartışma alanları geniş ve kültürel iklimleri öyle zengin ki... Kadın, -haliyle erkek olmanın toplumsal algı eşiklerini; Türkiye ve Avrupa’nın kimlik kodlarını; hayal kurmanın ya da gerçeğe çarpmanın farklı dönüşümlerini işaretlerken, izleyiciyi mevzunun tam ortasında bırakacak kurgusal sahneler tasarlıyor. Günlük, yerel ya da ‘öğretilmiş’ olanın içinden, öyle açık uçlu senaryolarla çıkarıyor ki; hayatla mücadele kaslarımızı kuvvetlendiren bu kodlar, önümüze kendi hikayelerimizle özdeşlik kurabileceğimiz hayal tarlaları açıyor.

Adnan Yıldız: *Fotoğraf temelli çalışıyorsun, ama yaptığın işlere bakıp, sadece "fotoğraf" diyip geçemeyiz. "Performatif bir yaklaşımla fotoğrafik imajlar üretiyorsun" desem, daha rahat eder misin?*

Nilbar Güreş: Fotoğraf işlerin bir kısmı performansların belge hali. Aslında fotoğrafçılık esnasında, figürler –her zaman- hareket etsinler istiyorum, ama kurmak istediğim videodaki gibi bir hareket de değil. Bu, ‘o anı’ figürler doğal bir eylemde bulunurken yakalamak gibi -daha çok. Burada oluşturmaya çalıştığım "**setting**", içerisinde kendi yerini arayan ve bulan, aslında kendi kendisini oynayan figürlerin oluşturduğu bir kadraj ya da performatif olmasına rağmen içinden "oyun" aksiyonunun çekip çıkarıldığı çekirdek bir aksiyona indirgenmiş, ama içinde hala (gizli saklı) sürprizler keşfedebildiğin bir sahneleme belki de...

AY: *Bu bahsettiğin, üretim aşamasındaki belgeleme hali, performatif yaklaşımınla birleştiğinde, alışageldiğimiz dökümanter dilin aksine- "kurgusal" sahneler yaratıyor. İşlerinde, özellikle "Bilinmeyen Sporlar"da, sahne ve sahneleme problematiğini düşünürsek, izleyiciyi nereye oturtuyorsun?*

NG: İzleyici, izlediği şeye ne kadar empati duyduğuna bağlı olarak, imajları olduğu gibi alıp fikir yürütebilir ya da kişisel tarihine bağlı olarak, işleri kendi biyografisi üzerinden okuyabilir. Aslında beni en çok, işlerin kadınlar tarafından nasıl okunacağı ilgilendiriyor. Erkek izleyicilerin gösterdikleri ilginin oranı ve imajlara dair yorumları ise onların cinsiyet rolleri ve dağılımı gibi konuları ne kadar kavradıkları hakkında ilginç sonuçlar belgeliyor. “Bilinmeyen sporlar”da oyuncular da aynı pozisyonda, kadınlar izleyiciler de. 11. İstanbul Bienali’nde gösterdiğim “Bilinmeyen sporlar” serisinin fotoğraf üçlemelerini hatırlarsak, o imajlarda herkes sırayla hem sahnede hem de izleyici olarak gündeme geliyorlar. Benim için, izleyicinin yeri de böyle bir yer demek ki...

AY: *"Bilinmeyen Sporlar" nasıl doğdu? Kadına ait kodlarla işleyen, ağıdadan tencereye her detayda adeta kendi 'gösterinin' alegorisine dönüşen bir seri. Benim özellikle ilgimi çeken kısmı, hep hor görülen "ev kadınına" atfedilen engin*

hayalgücünün sınırları...

NG: Cinsiyet rolünün en ağır taşıyıcısı olan kadın, işlevsellik ve klişe bir takım "kadınsılık imajları" arasında sıkışıp, üzerine giydirilmeye çalışılan binbir role uyum sağlamaya çalışırken, hangi kostümlere bürünüp hangi aparatları kullanıyor? Kolajların içindeki ağda ve diğer ritüel imajları ise, güzelleşmek adına kadın kadına birbirimizden yardım alırken, aslında kadın kadına nasıl "kadın" olduğumuz üzerineydi. Erkeğe dair bir çaba olduğunda, bu çabalamanın özünde neye niyetle ve hizmetle olduğunu sorgulamadan birbirimiz ile dayanışıyoruz. Peki ya birbirimizi -başka bir cins için birbirimizin yardımıyla güzelleşip yakınlaşırken- keşfedip, kadın kadına aşık olursak ne olur? Bu gibi düşüncelere bir de bazı kadın arkadaşlara ya da evvelden hiç tanımadığım kadınlara sorduğum bir soruya aldığım yanıtlar eklendi. Kadınlara hayata mücadelelerini hangi spor türüne benzettiklerini sormuştum. Gelen yanıtlar kolaj ya da fotoğraf olarak imajlaşarak seriye eklendiler ya da kamusal alanda yaptığım performansların spor türünü belirlediler.

AY: *İşlerine bakarken, Latife Tekin'in "Sevgili Arsız Ölüm"ünü ya da Yaşar Kemal'in "İnce Memed"ini anıyorum. Hisler olarak, adet gördüğünde annesinden tokat yiyen Dirmit'in şaşkınlığının ("Sevgili Arsız Ölüm") ya da iftiraya uğrayan Hatçe'nin çaresizliğinin ("İnce Memed") özdeşimlerine yakalamak mümkün...*

NG: Kültürel bir deneyimciyim. Benim imajlarımdaki karakterler, oluşturdukları anlar ve hikayeleri benim benim yazmadığım ama içinde yaşadığım kitaplarımdan diyebiliriz... Deneyimlemek veya şahit olmak okumaktan daha sert olabiliyor. Bu sertlik, sanırım senin ifadende, okuduklarından gelen çağrışımlarıyla "Dirmit'in şaşkınlığı" ya da "Hatçe'nin çaresizliği" gibi yerlerde kendini bulmuş.

AY: *Ama işler, edebi tadın yanısıra betimsel ya da ilüstratif değiller. Gelenekle ilişkililer ama yepyeniler. Metin ile görüntü arasında kurulan ilişkiler açısından, izleyicinin kendi hikayesini yazmasını talep ediyor musun? Ya da asıl nokta, ("non-narrative") hikayenin yokluğu mu, sonlandırılmaması ya da başının anlaşılabilmesi mi?*

NG: Senin de takip ettiğin gibi son birkaç yıldır fotoğraf serileri üretiyorum. Serilerin içindeki imajlar bir zincirin ayrıklı duran parçaları gibi; birbirlerinden bağımsız ya da birlikte okunabiliyorlar. Serilerim olay mekanlarını (gerçek ya da farazi), bu olaylardan alıntılanmış parçalarla birlikte gösteriyor. Sanırım imajlardaki farklı zaman ve dönemlere ait detaylar, bu detayların yerleştirilmesi ve figürlerle ilişkileri, kolektif hayal gücümüzü benim yaptığım alıntılar üzerinden tetikliyor ve izleyiciye kendi hikayesini nasıl sonlandıracağı seçeneğini -açık- bırakıyor.

AY: *Beraber çalıştığımız "Correct me if I am critical" sergisinde, Berlin/Kreuzberg'teki Supportico Lopez adlı sanat mekanında, Nathalie Djurberg ile beraber aynı programda yer aldın ve "Undressing" isimli videonu gösterdin. Videoda, yüzü anonim bir karakter sürekli yeni bir örtünme biçimiyle karşımıza çıkıyor ve atfettiği kişiyi seslenerek, 'soyunuyor'. "Undressing" in politik referansları bugün Türkiye'de hala üzerinde uzlaşılabilen kamusal bir tartışmaya meydan okuyor ve bence, asıl gücü malzemesinde. Örtünme estetiğini, bütün siyasi bağlamını ters çevirerek, kendi estetik diline geri götürerek, yeniden üretiyor. Kumaşlar, kişilerle özdeş bir halde, kişiselleşiyor.*

NG: Bu performans, Avrupa'da özellikle 11 Eylül sonrası iyice yayılan İslamofobi, Avrupa'daki aşırı sağcı partiler tarafından tüketilen müslüman kadın imajı ve bu imajın kimliksizleştirilmesi politikasına bir tepki olarak doğdu. Evet, burada iş ters bir analogi üzerinden işliyor, örtünmeyi soyunmayla anlatıyor ve kumaşların kişiselleşmesi, işin içine biyografik bir öge katıyor.

AY: *Sadece fotoğraf değil, desen de üretiyorsun ve desenlerinde fotoğraf ve videolardaki kurguna sadıksın. Resimsel malzemen, fotoğrafik imajın içindeki elemanları daha da görünür kılıyor. Bir işin kurgusu üzerinde çalışırken, hangisi formu bulmana daha çok yardımcı oluyor; iş, hangi malzemeyle daha kolay çıkıyor? Desen mi önce geliyor, fotoğraf mı?*

NG: 11. İstanbul Bienali'nde gördüğümüz işler, desen ve performanstan sonra oluşup ardından fotoğrafa dönüşmüş işlerdi. Berlin Bienalin'de gösterilen işlerin ("Çırçır serisi") sürecine fotoğraf üretme motivasyonu ile başladım, ama her gün mekanda olup düşünemeyeceğim için, eskizlerle ilerledim. Desen önce geliyor, çünkü bir şeyi çizmek bir 'setting'i kurgulamaktan daha hızlı ve pratik ilerleyen bir süreç. Bahsettiğim şey, kaba bir taslak, fazlası değil. Ama hiç eskizi, deseni

olmayan ve çekim mekanında belirginleşenler ise, tuhaf bir şekilde en güçlü olan işler olabiliyor.

AY: *Bu söylediklerin etrafında, Trabzon'daki üretimlerine ve "Arıcı" serisine bakarsak, yani, "çekim mekanı" derken, kavramsal platonun tarifini açısından, bu işlerde mekanların ve coğrafyanın etkileri neler?*

NG: Genelde bir işe başlamadan önce bu işin en iyi işleyebileceği mekanları arıyorum. Bazen de üzerinde çalıştığım hikaye, bu mekana beni kendiliginden götürüyor. Benim için doğru çekim mekanını bulmak; izini sürdürdüğüm bir konunun zamana yayılmış hikayesini, doygun tek bir enstantaneye indirgemek için en uygun arenayı arayıp bulmak gibi. Trabzon'un yerel yaşantısını, çocukluğumun bazı yazlarından biliyorum. Bu seriye başlarken ilk motivasyonum, Trabzon'daki bu mekanın belleğimdiki izlerinden yola çıkmaktı. Beni, oraya yeniden bakma dürtüsü ve bu mekanı imajlarla nasıl dönüştürebileceğim fikri ilgilendiriyordu. Buradan yola çıkarak oradaki havayı ve rengi istediğim yönde yeniden kurgulayarak değiştirmeye dair bir 'setting' kurmayı denedim. Kısacası "TrabZone" serisi doğrudan bu coğrafyayla ilintili olarak ortaya çıktı.

AY: *Özellikle WHW'nin Bienali'nde gösterdiğiniz "Bilinmeyen Sporlar" ve -terkedilmiş- Feriye köy Rum İlkokulu ile ilgili olarak, işlerinizi gösterdiğiniz mekanların bağlamının işlerine nasıl katkısı oluyor?*

NG: Sunumlar ayrı idi. Kolajlar Antrepo'daydı, fotoğraflar ise Feriköy Rum İlkokulu'nda. Kolajların Antrepo'daki sunumları daha klasikti. Biraz sıkışık bir mekanda olmalarından başka bir sorunu yoktu. 11. İstanbul Bienali'ne katılımımda, benim en memnun olduğum kısım, Feriköy Rum İlkokulu'nda olan fotoğrafların sunumuydu. Çünkü burada, "Bilinmeyen Sporlar"ın beden eğitimi dersi ile kurduğu çapraz bir ilişki sözkonusu. Kadın bedenine günlük hayat içerisinde nasıl hareket etmeyeceği buyrulurken, okulda tüm o edilemeyen hareketlerin benzerleri her beden eğitimi dersinde uygulanıyor. Daha doğrusu, öğrenci not almak için derse katılmak ve bu hareketleri bir şekilde uygulamak zorunda. Bir ya da bir buçuk saat içinde günlük hayatta yasak ya da abes olan belli hareketleri yapıp, bunun üzerinden not almak çok ironik bir durum oluşturuyor mu? Okuldan çıkınca ise aksine o hareketleri yaparsan bu sefer toplumdaki kötü not alıyorsun! Okulda yapılan sunum, duvarların rengi (kafanızdaki klasik bir sınıfın duvar boyası) ve işlerin asılış şekli beni çok memnun etti. Eğer 'mekana üretmekten' bahsediyorsan; -olabilir, mümkün, derim. Zaten, 6. Berlin Bienali katılımı da böyle bir süreçti. Küratörü, Kathrin Rhomberg benim için kişisel anlamlarla yüklü bir mekanda çalışmamı istedi. Ve işler, o mekanda yani o mekana üretilmiş oldular.

AY: *Berlin Bienali'nde sergilediğiniz "Çırçır" serisine yeniden bakmam için, mekanla nasıl çalıştığınız ve küratörle nasıl ilişki kurduğunu dair ipucu verir misin?*

NG: Bienalde gösterildikleri mekan, işler için asıl planlanmış yerleri değildi. Fakat bienalin küratörü Kathrin Rhomberg, serginin açılmasından kısa bir süre önce, işlerin dışarıya ile daha çok konuşan bir mekanda sergilenmesi fikri ile geldi ve sergi mekanı olarak, binanın parka bakan büyük camlarının olduğu, daha aydınlık bir bölümünü önerdi. Serinin daha büyük bir mekanda gösterilmek üzere tasarlandıktan sonra, dar aralıklarla daha küçük bir mekanda yanyana asılmış olmaları işlerimin belki belgesel bir nitelikte algılanmasına neden olmuş olabilir. Dil olarak. Aslında bir seriyi sergilemek, sergilendiği mekanın özelliklerine bağlı olarak her zaman kolay olmayabiliyor. Bu nedenle, her sergi mekanı, kendi mimari kurgusunu istiyor. Burada önemli olan, işin kendisi için talep ettiği mekanı kurabilmek.

AY: *Önümüzdeki Nisan'da İstanbul'da bir solo serginiz açılacak. Ardından hemen, yaratıcı direktörlüğünü benim yürüttüğüm Künstlerhaus Stuttgart'ta (Eylül 2011) açılacak solo serginiz için çalışmaya başlayacağız. İki solo serginiz arasında, üretim süreci ya da kavramsal zemin açısından bir ilişki var mı? Zira, biri İstanbul, diğeri batı Almanya bağlamı...*

NG: Berlin Bienali'nde gösterilmiş "Çırçır" serisi İstanbul'da ilk kez gösterilecek. Rampa'da gerçekleşecek sergi, daha çok "Çırçır" ve yeni ürettiğim "TrabZone" serilerinin tabanlarına oturuyor. Fotoğraf ve desenlerden oluşan bir sergi olarak tasarlıyorum. Belki bir de video göstereceğiz. Künstlerhaus Stuttgart içinse, yine "Çırçır" ve "TrabZone" serilerinden, fakat en çok da sizinle beraber Rampa'da göstermeyeceğimiz başka işlere yoğunlaşmayı istiyorum. Bunun dışında video gösterimlerinin serginin bütünlüğü anlamında Künstlerhaus Stuttgart'da iyi işleyeceğine inanıyorum. Ayrıca bu sergi işin

Yeni işler; desenler üreteceğim ve zamanlama açısından mümkün olursa mekan içinde bir düzenleme fikri söz konusu olabilir. İşin içine bir takım objeler girebilir, yani Künstlerhaus Stuttgart'da ki sergi işlerim ve hangi medyaları nasıl kullandığımı dair daha fazla ipucu taşıyacak gibi duruyor. 60'lardan başlayarak, Almanya'ya yerleşmiş Türkiyeli çok göçmen yaşıyor, dolayısıyla bu tarihin orada kurduğu başka bir bakış açısı sözkonusu. Bu bağlamda işlerin okunuşu da, oraya özgü olacak. İşlerimde, insan ilişkilerinde söz konusu olan klişeliştirilmiş ezberleri ters çevirmeye çalışmam, Stuttgart'daki sergide başka bir düzlemde işleyecektir. Batı'daki politik önyargılar ve orientalist bakış açısı ile karşılaşacak olmaları işlerin okunuşunu zenginleştirecektir...

Not: Bu söyleşi geçen Şubat, ICE dergisinin Bahar 2011 sayısı için yapılmış, fakat yayınlanmamıştır.

Posted 12th August 2011 by [future audience](#)